

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (голям състав)

26 февруари 2013 година *

„Харта на основните права на Европейския съюз — Приложно поле — Член 51 — Прилагане на правото на Съюза — Наказване на действия, които засягат собствен ресурс на Съюза — Член 50 — Принцип *ne bis in idem* — Национална система, която включва две отделни производства, административно и наказателно, за санкциониране на едно и също противоправно деяние — Съвместимост“

По дело C-617/10

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от *Naparanda tingsrätt* (Швеция) с акт от 23 декември 2010 г., постъпил в Съда на 27 декември 2010 г., в рамките на производство по дело

Åklagaren

срещу

Hans Åkerberg Fransson,

СЪДЪТ (голям състав),

състоящ се от: г-н V. Skouris, председател, г-н K. Lenaerts, заместник-председател, г-н A. Tizzano, г-н M. Pešič, г-н G. Arestis, г-н J. Malenovský, председатели на състави, г-н A. Borg Barthet, г-н J.-C. Bonichot, г-жа C. Toader, г-н J.-J. Kasel и г-н M. Safjan (докладчик), съдии,

генерален адвокат: г-н P. Cruz Villalón,

секретар: г-жа C. Strömholm, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 24 януари 2012 г.,

като има предвид становищата, представени:

- за г-н Åkerberg Fransson, от J. Sterner, advokat и г-н U. Bernitz, professor,
- за шведското правителство, от г-жа A. Falk и г-жа S. Johannesson, в качеството на представители,
- за чешкото правителство, от г-н M. Smolek и г-н J. Vlácil, в качеството на представители,
- за датското правителство, от г-н C. Vang, в качеството на представител,

* Език на производството: шведски.

- за германското правителство, от г-н T. Henze, в качеството на представител,
- за Ирландия, от г-н D. O'Hagan, в качеството на представител, подпомаган от г-н M. McDowell, SC,
- за гръцкото правителство, от г-жа K. Paraskevopoulou и г-жа Z. Chatzipavlou, в качеството на представители,
- за френското правителство, от г-жа N. Rouam, в качеството на представител,
- за нидерландското правителство, от г-жа C. Wissels и г-н J. Langer, в качеството на представители,
- за австрийското правителство, от г-жа C. Pesendorfer, в качеството на представител,
- за Европейската комисия, от г-н R. Lyal и г-н J. Enegren, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 12 юни 2012 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на принципа *ne bis in idem* в правото на Съюза.
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между Åklagaren (прокуратурата) и г-н Åkerberg Fransson по повод на наказателното преследване, образувано от прокуратурата за тежки престъпления против данъчната и осигурителната система.

Правна уредба

Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи

- 3 Озаглавеният „Право на невъзможност за повторно осъждане или наказание“ член 4 от Протокол № 7 към Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, подписан в Страсбург на 22 ноември 1984 г. (наричан по-нататък „Протокол № 7 към ЕКПЧ“), гласи:

„1. Никой не може да бъде съден или наказан от съда на една и съща държава за престъпление, за което вече е бил оправдан или окончателно осъден съгласно закона и наказателната процедура на тази държава.

2. Разпоредбите на предходната точка не представляват пречка за възобновяването на процеса съгласно закона и наказателната процедура на съответната държава, ако има свидетелства за нови факти или новооткрити обстоятелства или за съществен порок на предишния процес, които са повлияли на неговия ход.

3. Не се допуска освобождаване от изпълнението на задълженията по този Протокол на основание член 15 от [Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, подписана в Рим на 4 ноември 1950 г. (наричана по-нататък „ЕКПЧ“)].“

Правото на Съюза

Хартата на основните права на Европейския съюз

- 4 Член 50 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“), озаглавен „Право на всеки да не бъде съден или наказван два пъти за едно и също престъпление“, гласи:

„Никой не може да бъде подложен на наказателно преследване или наказван за престъпление, за което вече е бил оправдан или осъден на територията на Съюза с окончателно съдебно решение в съответствие със закона“.

- 5 Член 51 от Хартата определя приложното ѝ поле, както следва:

„1. Разпоредбите на настоящата харта се отнасят за институциите, органите, службите и агенциите на Съюза при зачитане на принципа на субсидиарност, както и за държавите членки, единствено когато те прилагат правото на Съюза. В този смисъл те зачитат правата, спазват принципите и насърчават тяхното прилагане в съответствие със своите компетенции и при зачитане на предоставените в Договорите компетенциите на Съюза.

2. Настоящата харта не разширява приложното поле на правото на Съюза извън компетенциите на Съюза, не създава никакви нови компетенции или задачи за Съюза и не променя компетенциите и задачите, определени в Договорите“.

Шеста директива 77/388/ЕИО

- 6 Член 22 от Шеста директива 77/388/ЕИО на Съвета от 17 май 1977 година относно хармонизиране на законодателствата на държавите членки относно данъците върху оборота — обща система на данъка върху добавената стойност: единна данъчна основа (ОВ L 145, стр. 1), в редакцията му с член 28з от същата директива, предвижда:

„[...]“

4.

- a) Всяко данъчнозадължено лице подава данъчна декларация в срока, определен от държавите членки. [...]

[...]

8. Държавите членки могат да налагат други задължения, които сметнат за необходими за правилното събиране на данъка и за предотвратяване на незаконното му избягване [...].“

Шведското право

- 7 Член 2 от Закон 1971:69 за престъпленията против данъчната и осигурителната система (Skattebrottslagen (1971:69), наричан по-нататък „Skattebrottslagen“) гласи:

„Който умишлено предостави невярна информация на компетентните органи по друг начин освен устно или не подаде до тях декларации, отчети за приходите и разходите или друга изискуема информация и така създаде опасност да се отклонят данъци и/или осигурителни вноски от държавния бюджет, да се приспадне наследващ се данъчен кредит или да се

възстанови неправилно данък в негова полза или в полза на трето лице, се наказва за престъпление против данъчната и осигурителната система с лишаване от свобода до две години“.

8 Съгласно член 4 от Skattebrottslagen:

„Когато деянието по член 2 се квалифицира като тежко престъпление против данъчната и осигурителната система, наказанието е лишаване от свобода от шест месеца до шест години.

При определяне на тежестта на престъплението се взема предвид по-специално дали то се отнася до парични суми в особено големи размери, дали извършителят е използвал документ с невярно съдържание или неистински или преправен документ, или е водел въвеждаща в заблуждение счетоводна отчетност, дали деянието е част от системна или широкомащабна престъпна дейност, или по други причини степента на обществената му опасност е изключително висока“.

9 Глава 5, член 1 от Закон 1990:324 за определянето на данъка (Taxeringslagen (1990:324), наричан по-нататък „Taxeringslagen“) предвижда:

„Ако в хода на производството данъчно задълженото лице предостави невярна информация по друг начин освен устно, с оглед определянето на данъка, се налага данъчна санкция (увеличаване на данъка). Същото се прилага и когато данъчно задълженото лице представи такава информация в съдебно производство във връзка с данъчно облагане и информацията е отхвърлена след разглеждане по същество.

Информацията се счита за невярна, когато е очевидно, че данъчно задълженото лице е потвърдило неистина или затаило истина при подаването на задължителната информация с оглед на определянето на данъка. Информацията обаче не може да се приеме за невярна, ако заедно с другите представени данни тя е достатъчна за приемането на правилно решение. Информацията не може да се счита за невярна и когато е толкова неправдоподобна, че очевидно въз основа на нея не би могло да бъде прието решение“.

10 Глава 5, член 4 от Taxeringslagen гласи:

„Когато е предоставена невярна информация, данъчната санкция е в размер на 40 процента от данъците и осигурителните вноски, посочени в глава 1, член 1, първа алинея, точки 1—5, които не биха били изискани от данъчнозадълженото лице или неговия съпруг, ако бе приета невярната информация. Що се отнася до данъка върху добавената стойност, данъчната санкция е в размер на 20 процента от наследващия се данъчен кредит, приспаднат от данъчно задълженото лице.

Размерът на данъчната санкция е 10 процента, а при данъка върху добавената стойност — 5 процента, ако невярната информация е коригирана или е могла да бъде коригирана с удостоверителни документи, до които обикновено Skatteverket [(данъчната администрация)] има достъп и с които Skatteverket е разполагала преди края на ноември от данъчната година“.

11 Съгласно глава 5, член 14 от Taxeringslagen:

„Данъчно задълженото лице се освобождава изцяло или отчасти от специалната санкция, ако се установи, че са допуснати извиними грешки или бездействия, или ако би било нецелесъобразно да се налага пълният размер на санкцията. Ако данъчно задълженото лице е частично освободено от санкцията, размерът ѝ се намалява наполовина или с три четвърти.

[...]

Когато се преценява дали би било нецелесъобразно да се налага пълният размер на санкцията, по-специално се отчита:

[...]

- 3) дали грешките или бездействията са довели и до осъждане на данъчнозадълженото лице за нарушение на Skattebrottslagen (1971:69) или до конфискация на приходи от престъпна дейност по смисъла на глава 36, член 1b от Наказателния кодекс [(Brottsbalken)]“.

Спорът по главното производство и преюдициалните въпроси

- 12 Г-н Hans Åkerberg Fransson е призован да се яви на 9 юни 2009 г. пред Napaanda tingsrätten (Районен съд Napaanda), за да отговаря за тежки престъпления против данъчната и осигурителната система. Повдигнатото срещу него обвинение е за това, че в данъчните си декларации за финансовите 2004 г. и 2005 г. е предоставил невярна информация, което е довело до загуба на приходи във връзка със събирането на данъка върху доходите и на данъка върху добавената стойност (наричан по-нататък „ДДС“), в размер на 319 143 SEK за финансовата 2004 г., от които ДДС в размер на 60 000 SEK, и на 307 633 SEK за финансовата 2005 г., от които ДДС в размер на 87 550 SEK. Г-н Åkerberg Fransson е обвинен и за това, че не е подал декларации за осигурителните вноски за сметка на работодателя за референтните периоди през октомври 2004 г. и октомври 2005 г., което води до загуби за социалните институции в размер съответно на 35 690 SEK и 35 862 SEK. Съгласно обвинителния акт престъпленията трябва да се квалифицират като тежки, от една страна, понеже се отнасят до парични суми в особено големи размери, и от друга — тъй като са част от системна и широкомащабна престъпна дейност.
- 13 С ревизионен акт от 24 май 2007 г. Skatteverket налага на г-н Åkerberg Fransson данъчна санкция за финансовата 2004 г. в размер на 35 542 SEK за доходите от търговската му дейност, на 4 872 SEK за данъка върху добавената стойност и на 7 138 SEK за осигурителните вноски за сметка на работодателя. Със същия акт му е наложена и данъчна санкция за финансовата 2005 г. в размер на 54 240 SEK за доходите от търговската му дейност, на 3 255 SEK за данъка върху добавената стойност и на 7 172 SEK за осигурителните вноски за сметка на работодателя. Върху посочените санкции се начисляват лихви. Тези санкции не са оспорени пред административния съд, като предвиденият за тази цел срок изтича съответно на 31 декември 2010 г. по отношение на финансовата 2004 г. и на 31 декември 2011 г. по отношение на финансовата 2005 г. Актът, с който се налагат данъчни санкции, се основава на същото деяние, а именно предоставяне на невярна информация, в което се състои престъплението по повдигнатото обвинение в главното, наказателно производство.
- 14 Пред запитващата юрисдикция се поставя въпросът трябва ли да се прекрати наказателното производство срещу г-н Åkerberg Fransson в съответствие със забраната за повторно осъждане за същото деяние, прогласена в член 4 от Протокол № 7 към ЕКПЧ и в член 50 от Хартата (принципът „ne bis in idem“), тъй като вече му е наложено наказание за същото деяние в друго производство.
- 15 При това положение Napaanda tingsrätt решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:
 - „1) Съгласно шведското право трябва да е налице ясно основание, изведено от [ЕКПЧ] или от практиката на Европейския съд по правата на човека, за да може националната юрисдикция да не приложи национални разпоредби, които вероятно противоречат на принципа ne bis in idem съгласно член 4 от Протокол № 7 към [ЕКПЧ], а следователно и на член 50 от [Хартата]. Подобно изискване съгласно националното право, за да не бъдат

приложени национални разпоредби, съвместимо ли е с правото на Съюза, и по-специално с неговите общи принципи, включително предимството и непосредственото действие на правото на Съюза?

- 2) Допустимостта на наказателното производство за престъпление против данъчната и осигурителната система попада ли в обхвата на принципа *ne bis in idem* съгласно член 4 от Протокол № 7 към ЕКПЧ и член 50 от Хартата, когато за същото деяние, изразяващо се в предоставяне на невярна информация, на подсъдимия вече е наложена глоба (данъчна санкция) в рамките на административно производство?
- 3) Има ли значение за отговора на втория въпрос обстоятелството, че тези санкции трябва да са съгласувани, така че в рамките на наказателното производство общите юрисдикции да могат да намалят наказанието, по съображение че на подсъдимия вече е наложена данъчна санкция за същото деяние, изразяващо се в предоставяне на невярна информация?
- 4) При определени условия може да се допусне, в рамките на обхвата на [...] принцип[а] *ne bis in idem*, да бъдат наложени други санкции в ново производство за същото деяние, което вече е разгледано в производство, приключило с решение за налагане на санкции на съответното лице. Ако отговорът на втория въпрос е утвърдителен, изпълнени ли са условията на принципа *ne bis in idem* при налагането на няколко санкции в отделни производства, когато в последното производство се прави нова и независима от предходното производство преценка на обстоятелствата?
- 5) Шведската система, която предвижда отделни производства за налагане на данъчни санкции и за наказателно преследване за престъпления против данъчната и осигурителната система, се основава на редица съображения от общ интерес [...]. В случай че отговорът на втория въпрос е утвърдителен, съвместима ли е с принципа *ne bis in idem* система като шведската, при положение че е възможно да се установи система, която не попада в обхвата на принципа *ne bis in idem* — без да е необходимо да се прави отказ нито от налагането на данъчни санкции, нито от установяването на отговорност за престъпления против данъчната и осигурителната система, — ако в случаите на такива престъпления правомощието за налагане на данъчни санкции се прехвърли от Skatteverket, съответно от административните юрисдикции, на общите юрисдикции във връзка с висящото пред тях наказателно производство за престъпления против данъчната и осигурителната система?“.

По компетентността на Съда

- 16 Шведското, чешкото и датското правителство, Ирландия, нидерландското правителство и Европейската комисия оспорват допустимостта на преюдициалните въпроси. Съдът бил компетентен да даде отговор на тези въпроси само ако наложените на г-н Åkerberg Fransson данъчни санкции и образуването срещу последния наказателно преследване, предмет на главното производство, произтичат от прилагането на правото на Съюза. Случаят обаче не бил такъв нито по отношение на националните разпоредби, въз основа на които са наложени данъчните санкции, нито по отношение на нормите, основание за наказателното преследване. Ето защо съгласно член 51, параграф 1 от Хартата горепосочените санкции и наказателно преследване не попадали в обхвата на принципа *ne bis in idem*, гарантиран от член 50 от Хартата.
- 17 В това отношение следва да се припомни, че приложното поле на Хартата спрямо дейността на държавите членки е определено в член 51, параграф 1 от същата, съгласно който разпоредбите на Хартата се отнасят за държавите членки единствено когато те прилагат правото на Съюза.

- 18 Така този член от Хартата потвърждава практиката на Съда относно степента, до която дейността на държавите членки трябва да се съобразява с изискванията, произтичащи от гарантираните в правния ред на Съюза основни права.
- 19 Всъщност от постоянната практика на Съда по същество следва, че основните права, гарантирани в правния ред на Съюза, трябва да се прилагат във всички случаи, уредени от правото на Съюза, но не и извън тези случаи. В тази връзка Съдът вече е припомнял, че не може да преценява с оглед на Хартата национална правна уредба, която не попада в обхвата на правото на Съюза. От друга страна, когато такава уредба попада в обхвата на посоченото право, във връзка с преюдициалното запитване Съдът трябва да даде всички насоки за тълкуване, необходими за преценката на националната юрисдикция относно това дали тази правна уредба е съобразена с основните права, чието спазване Съдът гарантира (вж. по-специално Решение от 18 юни 1991 г. по дело ERT, C-260/89, Recueil, стр. I-2925, точка 42, Решение от 29 май 1997 г. по дело Kremzow, C-299/95, Recueil, стр. I-2629, точка 15, Решение от 18 декември 1997 г. по дело Annibaldi, C-309/96, Recueil, стр. I-7493, точка 13, Решение от 22 октомври 2002 г. по дело Roquette Frères, C-94/00, Recueil, стр. I-9011, точка 25, Решение от 18 декември 2008 г. по дело Sopropé, C-349/07, Сборник, стр. I-10369, точка 34, Решение от 15 ноември 2011 г. по дело Deresi и др., C-256/11, Сборник, стр. I-11315, точка 72 и Решение от 7 юни 2012 г. по дело Винков, C-27/11, точка 58).
- 20 Тази дефиниция на приложното поле на основните права на Съюза се потвърждава от разясненията по член 51 от Хартата, които съгласно член 6, параграф 1, трета алинея ДЕС и член 52, параграф 7 от Хартата трябва да се вземат предвид при нейното тълкуване (вж. в този смисъл Решение от 22 декември 2010 г. по дело DEB, C-279/09, Сборник, стр. I-13849, точка 32). Съгласно посочените разяснения „задължението да се зачитат основните права, определени в рамките на Съюза, обвързва държавите членки единствено когато те действат в приложното поле на правото на Съюза“.
- 21 Ето защо, доколкото гарантираните от Хартата основни права трябва да се зачитат, когато националната правна уредба попада в приложното поле на правото на Съюза, не може да е налице положение, което се обхваща от това право, но при което посочените основни права са неприложими. Приложимостта на правото на Съюза включва приложимостта на основните права, гарантирани от Хартата.
- 22 Когато обаче дадено правно положение не попада в приложното поле на правото на Съюза, Съдът няма компетентност да го разгледа и евентуално посочените разпоредби на Хартата сами по себе си не биха могли да учредят такава компетентност (вж. в този смисъл Определение от 12 юли 2012 г. по дело Currà и др., C-466/11, точка 26).
- 23 Тези съображения съответстват на съображенията, които са в основата на член 6, параграф 1 ДЕС, съгласно който разпоредбите на Хартата не разширяват по никакъв начин определените в Договорите области на компетентност на Съюза. На следващо място, съгласно член 51, параграф 2 от Хартата същата не разширява приложното поле на правото на Съюза извън областите на компетентност на Съюза, не създава нови правомощия или задачи за Съюза, нито променя правомощията и задачите, определени в Договорите (вж. Решение по дело Dегеси и др., посочено по-горе, точка 71).
- 24 В настоящия случай като начало следва да се отбележи, че данъчните санкции и наказателното преследване, които са били или са насочени срещу г-н Åkerberg Fransson, отчасти са свързани с неизпълнение на задълженията му за деклариране за целите на ДДС.
- 25 Както личи обаче, от една страна, от член 2, член 250, параграф 1 и член 273 от Директива 2006/112/ЕО на Съвета от 28 ноември 2006 година относно общата система на данъка върху добавената стойност (ОВ L 347, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 9,

- том 3, стр. 7), които възпроизвеждат по-специално разпоредбите на член 2 и на член 22, параграфи 4 и 8 от Шеста директива, в редакцията му с член 28з от същата директива, и от друга страна, от член 4, параграф 3 ДЕС, в областта на ДДС всяка държава членка има задължение да вземе всички законодателни и административни мерки, с които може да се гарантира събирането на целия дължим на нейната територия ДДС и да се предотвратят измамите (вж. Решение от 17 юли 2008 г. по дело Комисия/Италия, C-132/06, Сборник, стр. I-5457, точки 37 и 46).
- 26 В допълнение, член 325 ДФЕС задължава държавите членки да се борят с незаконната дейност, която засяга финансовите интереси на Съюза, като приемат възпиращи и ефикасни мерки, и по-специално ги задължава да приемат същите мерки за борба с измамата, засягаща финансовите интереси на Съюза, каквито предприемат за борба с измамата, засягаща собствените им интереси (вж. в този смисъл Решение от 28 октомври 2010 г. по дело SGS Belgium и др., C-367/09, Сборник, стр. I-10761, точки 40—42). Доколкото съгласно член 2, параграф 1 от Решение 2007/436/ЕО, Евратом на Съвета от 7 юни 2007 година относно системата на собствените ресурси на Европейските общности (ОВ L163, стр. 17) собствените ресурси на Съюза включват приходите, получени от прилагането на унифицирана ставка към хармонизираната основа на ДДС, определена според правилата на Съюза, съществува пряка връзка между събирането на приходите от ДДС в съответствие с приложимото право на Съюза и предоставянето на разположение на бюджета на Съюза на съответните ресурси от ДДС, тъй като всеки пропуск при събирането на първите е възможно да доведе до намаляване на вторите (вж. в този смисъл Решение от 15 ноември 2011 г. по дело Комисия/Германия, C-539/09, Сборник, стр. I-11235, точка 72).
- 27 Ето защо данъчните санкции и наказателното преследване за престъпления против данъчната и осигурителната система като тези, които са били или са насочени срещу подсъдимия по главното производство поради предоставената невярна информация за целите на ДДС, представляват прилагане на член 2, член 250, параграф 1 и член 273 от Директива 2006/12 (предишни членове 2 и 22 от Шеста директива) и на член 325 ДФЕС, и следователно на правото на Съюза по смисъла на член 51, параграф 1 от Хартата.
- 28 Обстоятелството, че националните правни норми, които са в основата на посочените данъчни санкции и наказателно преследване, не са приети, за да се транспонира Директива 2006/112, не може да постави под въпрос този извод, тъй като с прилагането им се цели да се санкционира нарушение на разпоредбите на посочената директива и следователно да се изпълни наложеното от Договора задължение на държавите членки да санкционират ефективно действията, които засягат финансовите интереси на Съюза.
- 29 При това положение, когато юрисдикция на държава членка трябва да провери дали национална разпоредба или мярка, с която се прилага правото на Съюза по смисъла на член 51, параграф 1 от Хартата, е съвместима с основните права в хипотеза, при която действията на държавите членки не се регламентират изцяло от това право, националните органи и юрисдикции могат да прилагат националните стандарти за защита на основните права, стига в този процес да не се намалява нивото на защита, предвидено от Хартата съгласно тълкуването на Съда, нито предимството, единството и ефективността на правото на Съюза (вж. в това отношение Решение от 26 февруари 2013 г. по дело Melloni, C-399/11, точка 60).
- 30 За тази цел, когато трябва да тълкуват разпоредбите на Хартата, националните юрисдикции могат, а в определени случаи са длъжни, да отправят до Съда преюдициално запитване съгласно член 267 ДФЕС.

- 31 От предходните съображения следва, че Съдът е компетентен да отговори на поставените въпроси и да даде всички насоки за тълкуване, необходими на националната юрисдикция, за да прецени дали националната правна уредба е съобразена с принципа *ne bis in idem*, закрепен в член 50 от Хартата.

По преюдициалните въпроси

По втория, третия и четвъртия въпрос

- 32 С тези въпроси, на които следва да се даде общ отговор, *Naparanda tingsrätt* по същество иска от Съда да установи дали принципът *ne bis in idem*, прогласен в член 50 от Хартата, трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска образуването на наказателно преследване срещу подсъдимия за престъпление срещу данъчната и осигурителната система, когато на същия вече е наложена данъчна санкция за същото деяние, изразяващо се в предоставяне на невярна информация.
- 33 Що се отнася до прилагането на закрепения в член 50 от Хартата принцип *ne bis in idem* към наказателно преследване за престъпление против данъчната и осигурителната система като преследването, предмет на главното производство, това прилагане предполага вече приетите с окончателно решение по отношение на подсъдимия мерки да са с наказателноправен характер.
- 34 В това отношение най-напред следва да се отбележи, че член 50 от Хартата допуска държава членка да наложи и данъчни, и наказателноправни санкции за едно и също деяние, изразяващо се в неизпълнение на задълженията за деклариране за целите на ДДС. Държавите членки могат свободно да избират приложимите санкции, за да гарантират събирането на всички приходи от ДДС, а следователно и защитата на финансовите интереси на Съюза (вж. в този смисъл Решение от 21 септември 1989 по дело Комисия/Гърция, 68/88, Recueil, стр. 2965, точка 24, Решение от 7 декември 2000 г. по дело *de Andrade*, C-213/99, Recueil, стр. I-11083, точка 19 и Решение от 16 октомври 2003 г. по дело *Hannl-Hofstetter*, C-91/02, Recueil, стр. I-12077, точка 17). Ето защо тези санкции могат да бъдат административни, наказателноправни или съчетание от двете. Само когато данъчната санкция има наказателноправен характер по смисъла на член 50 от Хартата и е влязла в сила, посочената разпоредба не допуска да бъде образувано наказателно преследване за същото деяние срещу същото лице.
- 35 На следващо място е нужно да се напомни, че за преценката дали данъчните санкции имат наказателноправен характер са релевантни три критерия. Първият критерий е правната квалификация на нарушението във вътрешното право, вторият — самото естество на нарушението, а третият — естеството и тежестта на санкцията, която може да бъде наложена на съответното лице (Решение от 5 юни 2012 г. по дело *Bonda*, C-489/10, точка 37).
- 36 Запитващата юрисдикция трябва да прецени в светлината на тези критерии дали с оглед на националните стандарти по смисъла на точка 29 от настоящото решение трябва да се пристъпи към кумулиране на предвидените от националното законодателство данъчни и наказателноправни санкции, в резултат на което евентуално — при условие че наложените в крайна сметка санкции са ефективни, съразмерни и възпиращи — може да стигне до извод, че кумулирането противоречи на посочените стандарти (вж. в този смисъл по-специално Решение по дело Комисия/Гърция, посочено по-горе, точка 24, Решение от 10 юли 1990 г. по дело *Hansen*, C-326/88, Recueil, стр. I-2911, точка 17, Решение от 30 септември 2003 г. по дело *Inspire Art*, C-167/01, Recueil, стр. I-10155, точка 62, Решение от 15 януари 2004 г. по дело *Penycoed*, C-230/01, Recueil, стр. I-937, точка 36 и Решение от 3 май 2005 г. по дело *Berlusconi и др.*, C-387/02, C-391/02 и C-403/02, Recueil, стр. I-3565, точка 65).

37 С оглед на предходните съображения на втория, третия и четвъртия въпрос следва да се отговори, че принципът *ne bis in idem*, прогласен в член 50 от Хартата, допуска държава членка да наложи последователно данъчна и наказателноправна санкция за едно и също деяние, изразяващо се в неизпълнение на задълженията за деклариране за целите на ДДС, ако първата санкция няма наказателноправен характер — нещо, което националната юрисдикция трябва да провери.

По петия въпрос

38 С петия си въпрос *Naparanda tingsrätt* по същество иска от Съда да установи дали национално законодателство, което в случай на престъпление против данъчната и осигурителната система допуска един и същи съд да наложи едновременно и данъчни, и наказателноправни санкции, е съобразено с принципа *ne bis in idem*, гарантиран от член 50 от Хартата.

39 В това отношение е важно най-напред да се напомни, че в рамките на производството, въведено с член 267 ДФЕС, само националният съд, който е сезиран със спора и трябва да поеме отговорността за последващото му съдебно решаване, може да прецени — предвид особеностите на делото — както необходимостта от преюдициално заключение, за да може да постанови решението си, така и релевантността на въпросите, които поставя на Съда. Следователно, след като поставените въпроси се отнасят до тълкуването на правото на Съюза, Съдът по принцип е длъжен да се произнесе (вж. по-специално Решение от 8 септември 2011 г. по дело *Paint Graphos* и др., C-78/08-C-80/08, Сборник, стр. I-7611, точка 30 и цитираната съдебна практика).

40 Презумпцията за релевантност на поставените от националните юрисдикции преюдициални въпроси може да бъде оборена само по изключение, когато е съвсем очевидно, че исканото тълкуване на правото на Съюза няма никаква връзка с действителността или с предмета на спора по главното производство, когато проблемът е от хипотетично естество или още когато Съдът не разполага с необходимите данни от фактическа и правна страна, за да бъде полезен с отговора на поставените му въпроси (в този смисъл вж. по-специално Решение по дело *Paint Graphos* и др., посочено по-горе, точка 31 и цитираната съдебна практика).

41 В случая от акта за преюдициално запитване следва, че националното законодателство, на което се позовава запитващата юрисдикция, не е законодателството, приложимо в спора по главното производство, и към настоящия момент не съществува в шведския правен ред.

42 Ето защо петият въпрос трябва да се обяви за недопустим, тъй като функцията, възложена на Съда в рамките на член 267 ДФЕС, е да подпомага правораздаването в държавите членки, а не да формулира консултативни становища по общи или хипотетични въпроси (вж. по-специално Решение по дело *Paint Graphos* и др., посочено по-горе, точка 32 и цитираната съдебна практика).

По първия въпрос

43 С първия си въпрос *Naparanda tingsrätt* по същество иска от Съда да се произнесе по съвместимостта с правото на Съюза на национална съдебна практика, съгласно която, за да бъде националният съд задължен да остави без приложение всяка разпоредба, която противоречи на гарантирано от ЕКПЧ и от Хартата основно право, това противоречие трябва да произтича ясно от съответните норми или от свързаната с тях съдебна практика.

44 Що се отнася, най-напред, до последиците, които националният съд трябва да изведе при противоречие между националното право и ЕКПЧ, следва да се напомни, че макар признатите от ЕКПЧ основни права да са част от правото на Съюза като основни принципи, както

потвърждава член 6, параграф 3 ДЕС, и макар член 52, параграф 3 от Хартата да изисква съдържашите се в тази харта права, съответстващи на права, гарантирани от ЕКПЧ, да имат същия смисъл и обхват като дадените им в посочената конвенция, докато Съюзът не се присъедини към нея, тя не представлява юридически акт, формално интегриран в правния ред на Съюза. Ето защо правото на Съюза не регламентира връзката между ЕКПЧ и правните системи на държавите членки и освен това не посочва какви последици трябва да бъдат изведени от националния съд при противоречие между гарантираните от тази конвенция права и разпоредба на националното право (вж. в този смисъл Решение от 24 април 2012 г. по дело Kamberaj, C-571/10, точка 62).

- 45 На следващо място, що се отнася до последиците, които националният съд трябва да изведе при противоречие между разпоредби от вътрешното му право и гарантирани от Хартата права, съгласно постоянната съдебна практика националният съд, натоварен в рамките на своята компетентност с прилагането на нормите на правото на Съюза, е длъжен да гарантира пълното действие на тези норми, като при необходимост сам вземе решение да не приложи национална разпоредба, която им противоречи, дори тя да е приета впоследствие, без да е необходимо да изисква или да изчаква премахването на тази разпоредба по законодателен или друг конституционен ред (Решение от 9 март 1978 г. по дело Simmenthal, 106/77, Recueil, стр. 629, точки 21 и 24, Решение от 19 ноември 2009 г. по дело Filipiak, C-314/08, Сборник, стр. I-11049, точка 81 и Решение от 22 юни 2010 г. по дело Melki и Abdeli, C-188/10 и C-189/10, Сборник, стр. I-5667, точка 43).
- 46 Всъщност всяка разпоредба на национална правна система и всяка законодателна, административна или съдебна практика, която може да намали ефективността на правото на Съюза, поради факта че отказва на компетентния да прилага това право съд правомощието в самия момент на прилагането да извърши всичко необходимо, за да изключи прилагането на националните законови разпоредби, които евентуално представляват пречка за пълното действие на нормите на Съюза, е несъвместима с изискванията, произтичащи от самото естество на правото на Съюза (Решение по дело Melki и Abdeli, посочено по-горе, точка 44 и цитираната съдебна практика).
- 47 В допълнение, по силата на член 267 ДФЕС националната юрисдикция, която разглежда свързан с правото на Съюза спор и счита, че е налице неяснота относно смисъла или обхвата на това право, може, а в определени случаи е длъжна, да сезира Съда с въпрос за тълкуването на съответната разпоредба от правото на Съюза (вж. в този смисъл Решение от 6 октомври 1982 г. по дело Cilfit и др., 283/81, Recueil, стр. 3415).
- 48 Следователно правото на Съюза не допуска съдебна практика — съгласно която, за да бъде националният съд задължен да остави без приложение всяка разпоредба, която противоречи на гарантирано от Хартата основно право, това противоречие трябва да произтича ясно от текста на Хартата или от свързаната с нея съдебна практика, — когато тя отказва на националния съд правомощието да направи цялостна преценка, евентуално със съдействието на Съда на Европейския съюз, за съвместимост на посочената разпоредба с Хартата.
- 49 С оглед на предходните съображения на първия въпрос следва да се отговори, че:
- правото на Съюза не регламентира връзката между ЕКПЧ и правните системи на държавите членки и освен това не посочва какви последици трябва да бъдат изведени от националния съд при противоречие между гарантираните от тази конвенция права и разпоредба на националното право,
 - правото на Съюза не допуска съдебна практика — съгласно която, за да бъде националният съд задължен да остави без приложение всяка разпоредба, която противоречи на гарантирано от Хартата основно право, това противоречие трябва да произтича явно от

текста на Хартата или от свързаната с нея съдебна практика, — когато тя отказва на националния съд правомощието да направи цялостна преценка, евентуално със съдействието на Съда, за съвместимост на посочената разпоредба с Хартата.

По съдебните разноски

⁵⁰ С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (голям състав) реши:

- 1) Принципът *ne bis in idem*, прогласен в член 50 от Хартата на основните права на Европейския съюз, допуска държава членка да наложи последователно данъчна и наказателноправна санкция за едно и също деяние, изразяващо се в неизпълнение на задълженията за деклариране за целите на данъка върху добавената стойност, ако първата санкция няма наказателноправен характер — нещо, което националната юрисдикция трябва да провери.
- 2) Правото на Съюза не регламентира връзката между Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, подписана в Рим на 4 ноември 1950 г., и правните системи на държавите членки и освен това не посочва какви последици трябва да бъдат изведени от националния съд при противоречие между гарантираните от тази конвенция права и разпоредба на националното право.

Правото на Съюза не допуска съдебна практика — съгласно която, за да бъде националният съд задължен да остави без приложение всяка разпоредба, която противоречи на гарантирано от Хартата на основните права на Европейския съюз основно право, това противоречие трябва да произтича ясно от текста на Хартата или от свързаната с нея съдебна практика, — когато тя отказва на националния съд правомощието да направи цялостна преценка, евентуално със съдействието на Съда на Европейския съюз, за съвместимост на посочената разпоредба с Хартата.

Подписи